

23. mai 2023

Lahend 49072/21 - õigus tõhusale õiguskaitsevahendile

Panju vs. Belgia (nr 2)

Artikkel 13

Asjaolud

Kaebaja suhtes väljastati 2002. aastal vahistamismäärus, sest kaebajat kahtlustati ebaseaduslikus kulla kaubitsemises ja rahapesu käsitlevate õigusaktide rikkumises. EIK leidis 28. oktoobril 2014 oma [Panju vs. Belgia](#) otsuses, et kaebaja suhtes algatatud kriminaalmenetluse kestus ületas artikli 6 lõike 1 tähenduses mõistliku aja.

Kaasus puudutab kaebaja poolt esitatud tsiviilhagi, mille kaudu kaebaja soovis saada hüvitist tema suhtes liiga pikalt kestnud kriminaalmenetluse eest. Kaebaja poolt esitatud tsiviilhagi polnud edukas tema jaoks.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklitele 6 ja 13 ning leiab, et Belgia kohtutele esitatud hüvitisnõue oli tema jaoks ebaefektiivne, kuna talle ei hüvitatud liiga pikalt kestnud kriminaalmenetlusega tekitatud mittevaralist ja varalist kahju.

EIK seisukohad

Artikkel 13 koostoimes artikli 6 lõikega 1

Võttes arvesse EIK 2014. aasta otsust ja Belgia apellatsioonikohtu süüdistusosakonna otsust, leidis EIK, et kaebajal oli "vaieldav" kaebus.

Apellatsioonikohus leidis, et kaebaja mittevaraline kahju sai hüvitatud juba sellega, et tema suhtes algatatud kriminaaluurimine tunnustati lubamatuks. Lisaks leidis apellatsioonikohus, et kaebaja varaline kahju ei tulenenud kriminaaluurimise kestvusest, vaid tulenes varade ja kulla tagastamise hilinemisest. Kassatsioonikohus jättis kaebaja kaebuse rahuldamata leides, et kahju hüvitamise hindamine langes asja menetleva kohtuniku faktiliste asjaolude hindamisse.

EIK märkis, et artiklit 13 silmas pidades võib menetluse vastuvõetamatus olla piisav vahend mõistliku aja ületamise heastamiseks. Karistuse märkimisväärne vähendamine või selle tühistamine esimese astme kohtu poolt mõistliku tähtaja ületamise tõttu võib kujutada endast piisavat hüvitist ja tuua kaasa ohvri staatuse kaotuse. Sama järelduse võib *a fortiori* teha ka eeluurimiskohtu otsustatud menetluse vastuvõetamatuse korral.

Võttes arvesse siseriiklike kohtute järeldusi, ei näinud EIK põhjust arvata, et kaebajal ei olnud tõhusat õiguskaitsevahendit mõistliku aja ületamisest tingitud väidetava kahju hüvitamiseks. Sellest tulenevalt ei tuvastanud EIK artikkel 13 koostoimes artikli 6 lõikega 1 rikkumist.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (prantsuse keeles)

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

23. mai 2023

Lahend 53891/20 - positiivsed kohustused ja diskrimineerimiskeeld

A.E. vs. Bulgaaria

Artiklid 3 ja 14

Asjaolud

Kaebaja, kes oli sündmuste toimumise ajal 15 aastat vana, väitis, et 8. septembri 2019. aasta õhtul peksis teda tema poiss-sõber, kes oli täiskasvanud. Kaebaja vaatas üle erakorralise meditsiini arst, kes märkis oma aruandes, et kaebaja on saanud traumaatilisi vigastusi, mis võisid olla põhjustatud viisil nagu kaebaja seda kirjeldas ning, et saadud vigastused põhjustasid kaebajale valu ja kannatusi. Sotsiaalteenistus tegi prokuratuurile kuriteoteate, kus märkis, et alaealist isikut on pekstud ning märkis ka varasemaid peksmisi. Kuriteoteates nõuti kriminaalmenetluse algatamist. Ringkonnaprokurör keeldus aga pärast politsei esialgset kontrolli seda tegemast, leides, et toime on pandud ainult erasüüdistuse alla kuuluv süütegu. Nimelt kerge kehavigastus ja, et prokuröridel on kaalutusõigus kriminaalmenetluse algatamise osas. Kaebaja vaidlustas sellise järelduse, kuid tema kaebused ei olnud tema jaoks edukad.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklitele 3 ja 14 ning leiab, et riik ei suutnud teda kaitsta koduvägivalla eest ning tema kaebusi ei uuritud adekvaatselt. Lisaks leiab kaebaja, et teda on diskrimineeritud soo ja vanuse tõttu.

EIK seisukohad

Artikkel 3

A.E. kaebas, et Bulgaarias ei ole koduvägivalla suhtes kohaldatavat asjakohast õigusraamistikku. Selles osas kaebas kaebaja eelkõige selle üle, et koduvägivald pidi korduma või olema vähemalt mõõduka raskusastmega, et teole järgneks riiklik süüdistus. Samuti kaebas kaebaja ametivõimude reaktsiooni üle seoses tema poolt esitatud kaebustega.

EIK leidis, et kaebaja poolt kannatatud füüsiline vägivald kombineerituna hirmutamise ja ahastusega oli piisavalt tõsine, et kvalifitseerida seda sellele järgnenud riikliku reaktsiooni "alandavana".

Seoses erasüüdistusega kui vahendiga koduvägivalla juhtumite puhul õigluse tagamiseks, märkis EIK, et see pani ohvrile ülemäärase koormuse ega välistanud sarnaste juhtumite kordumist. Selleks, et koduvägivalla alusel saaks Bulgaaria seaduste alusel riikliku süüdistuse esitada, tuli tuvastada korduvad vägivallateod. Sellega seoses leidis EIK, et Bulgaaria pole täitnud talle artiklist 3 tulenevaid positiivseid kohustusi. EIK leidis, et Bulgaaria ei ole loonud tõhusat süsteemi kõigi perevägivalla vormide eest karistamiseks ja pakkunud ohvritele piisavaid kaitsemeetmeid.

Artikkel 14

EIK märkis, et see on juba kolmas sarnane juhtum Bulgaaria. A.E. oli olnud ebavõrdses olukorras, mis nõudis Bulgaarialt tegutsemist tema sooga seotud ebasoodsa olukorra heastamiseks.

EIK leidis, et kostjariigi valitsus ei ole suutnud näidata, et millist poliitikat on nad rakendanud koduvägivalla vältimiseks ja vähendamiseks ning kurjategijate vastutusele võtmiseks. EIK leidis kaebaja asjas artikli 3 alusel, et asjakohane seadusandlus oli puudulik. Samuti märkis EIK, et Bulgaaria pole Istanbuli konventsiooni ratifitseerinud.

EIK leidis, et valitsus ei suutnud ümber lükata siseriiklike ametiasutuste institutsionaalset tegevusetust. Kuna kaebajal ei olnud vaja näidata, et ta oli isiklikult eelarvamuse ohver, siis EIK tuvastas kokkuvõtlikult artikli 14 rikkumise koosmõjus artikliga 3.

Artikkel 41

EIK leidis, et Bulgaaria peab maksma kaebajale 10 000 eurot mitterahalise kahju hüvitiseks ning 3000 eurot kulude katteks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

23. mai 2023

Lahend 20081/19 ja 20 teise kaebuse kohta - positiivsed kohustused ja õigus era- ja perekonnaelu austamisele

Buhuceanu ja teised vs. Rumeenia

Artikkel 8

Asjaolud

Kaebajad on 21 samasoolist paari. Siseriiklikud ametivõimud lükkasid tagasi iga kaebuse esitanud paari teate oma kavatsusest abielluda, kuna nende taotlusi peeti tsiviilseadustikuga vastuolus olevaks.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad artiklitele 8 ja 14 ning kaebavad, et Rumeenias pole võimalik neil oma kooselu ametlikult registreerida ning sellest tulenevalt puuduvad neil ka õiguslikud tagatised, mis tulenevad kooselust. Kaebajate kaebused on esitatud erinevatel aegadel aastatel 2019 kuni 2020.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK kordas, et liikmesriigid peavad looma õigusraamistiku, mis võimaldaks samasooliste paaride suhete piisav tunnustamise ja kaitse. EIK viitas suurkoja otsusele [Fedotova ja teised vs. Venemaa](#).

Rumeenia seaduste kohaselt oli ainult üks pereliidu vorm seaduslikult/ametlikult tunnustatud. See oli abielu mehe ja naise vahel. Mitmed katsed seda õiguslikku olukorda muuta olid Rumeenia parlamendis ebaõnnestunud. Kaebajatel, nagu ka teistel nendega sarnases olukorras olevatel paaridel, ei olnud mitmeid sotsiaalseid ja tsiviilõiguslike õigusi/tagatisi, mis olid olemas vastassoost olevatel paaridel. Need puudutasid näiteks pärimist ja varaga seotud valdkondi. EIK võttis teadmiseks valitsuse argumendi, et neid valdkondi/õigusi on võimalik reguleerida eralepinguliste kokkulepetega, kuid leidis, et see väide pole piisavalt üksikasjalik ning on EIK praktikas juba tagasi lükatud.

EIK märkis, et heteroseksuaalse enamuse negatiivne hoiak ei ületa kaebajate huve, et nende suhteid tunnustataks. Samasooliste liitude tunnustamine ei kahjusta abielu institutsiooni.

Kokkuvõttes oli kostjariik ületanud oma kaalutlusruumi ega täitnud oma positiivset kohustust tagada kaebajate õigus oma era- ja pereelu austamisele. EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise 5 poolt- ja 2 vastuhäälega.

Teised artiklid

EIK ei pidanud vajalikuks artikli 14 alusel esitatud kaebusi eraldi läbi vaadata, sest EIK esitas juba oma järeldused artikli 8 alusel.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on piisavaks õiglaseks hüvitiseks kaebajatele tekitatud mittevaralise kahju eest.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)